

VÝKONNOSŤ DÔCHODKOVÝCH SCHÉM JE NÍZKA

Kapitalizačné dôchodkové piliere na Slovensku dlhodobo výkonnosťou zaostávajú za najlepšie nastavenými dôchodkovými schémami v Európe. Výnimkou sú indexové fondy, ktoré zarábajú porovnateľne s najvýkonnejšími fondami.

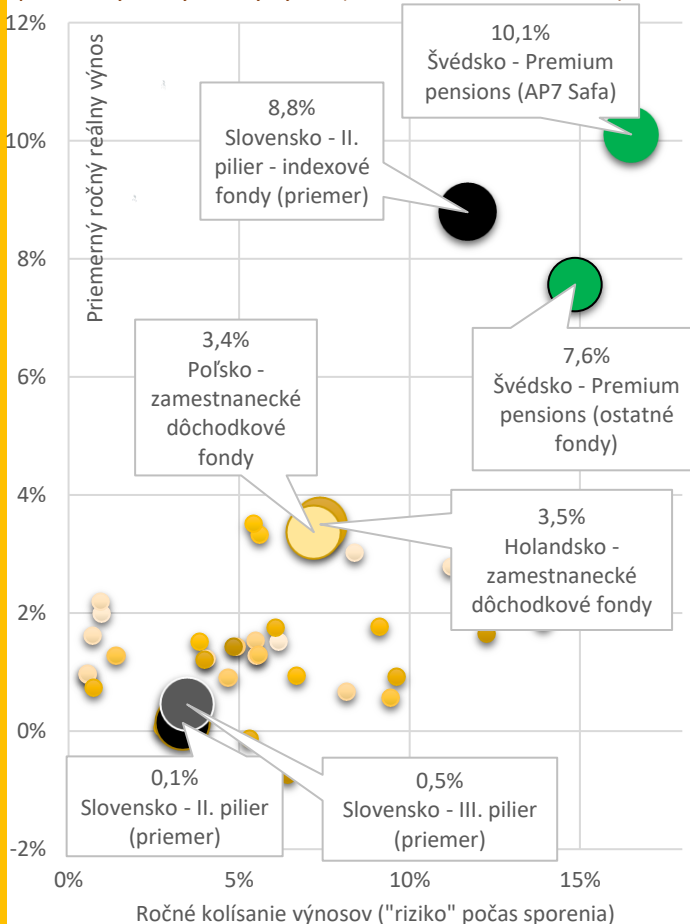
- Priemerný ročný reálny výnos slovenských penzijných fondov od ich vzniku do roku 2021 dosahuje v druhom pilieri bez indexových fondov 0,1 % a v treťom pilieri 0,5 %. Tieto výnosy zaostávajú za väčšinou zahraničných fondov.
- Dôvodom je snaha o minimalizáciu krátkodobého rizika, čo z dlhodobého hľadiska vytvára riziko nízkych dôchodkov. Zavedenie predvolenej investičnej stratégie v druhom pilieri od 1. júla 2023 má potenciál zvýšiť jeho výkonnosť. Po 18 rokoch konzervatívneho investovania však už nebude možné zameškané dobehnúť. Generácia 40- až 50-ročných sporiteľov tak bude mať nižšie dôchodky.
- Slovenské indexové fondy zarobili podstatne viac s priemerným reálnym výnosom 8,8 %, čím sa zaradili medzi najvýkonnejšie fondy v EÚ.

PLYN MÔŽE OD NOVÉHO ROKA PRE VÄČŠINU DOMÁCNOSTÍ VÝRAZNE ZDRAŽIEŤ

Na skokový nárast účtov za plyn sa musí pripraviť vyše 90 percent domácností, uviedol poverený minister hospodárstva Peter Dovhun. Pripustil zdvojnásobenie ceny plynu s tým, že kompenzácie dostanú len najchudobnejšie domácnosti. Závisí od novej vlády, či systém kompenzácií nenastaví inak.

- Ak by sa cena zdvojnásobila, pre domácnosti s plynovým sporákom by to znamenalo v priemere 8 eur mesačne navyše. Pri priemernej domácnosti, ktorá používa plyn aj na ohrev vody, by to bolo takmer 70 eur mesačne. Dodajme, že do priemeru sú zahrnuté byty aj rodinné domy (Graf 2).
- Minister hospodárstva avizuje, že sa dotačná schéma na ceny plynu pre domácnosti zmení na adresnú. Navrhuje kompenzácie len pre najzraniteľnejších 150-tisíc domácností (8,2 % z celkového počtu). Identifikovala ich prostredníctvom novej metodiky nadrezortná skupina pod vedením Úradu pre reguláciu sieťových odvetví.
- Slovenská akadémia vied rovnako tvrdí, že 8,2 % domácností trpí energetickou chudobou. Definuje ju ako stav, keď po úhrade celkových nákladov na energie zostane domácnosti menej ako 1,5 násobok životného minima, a súčasne jej celkový čistý ročný ekvivalentný disponibilný príjem (prepočítaný na počet členov domácnosti) je menší ako národný medián (9079 eur v roku 2020).
- Vláda si od adresnosti pomoci pre domácnosti sľubuje nižšie výdavky na kompenzácie cien energií. Tento rok na dotácie na elektrinu a plyn vyhradila 3,1 miliardy eur.

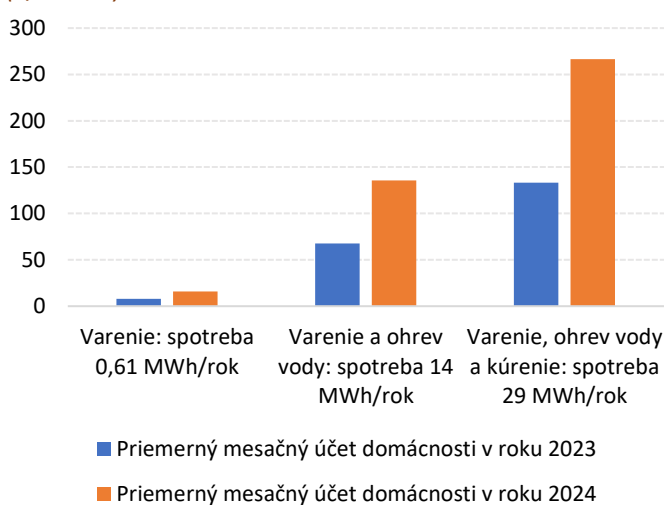
Graf 1: Ročné kolísanie výnosov ("riziko" počas sporenia) a priemerný ročný reálny výnos (od vzniku schém do 2021)

Zdroj: Better Finance, 2022

Poznámka: Neoznačené body znázorňujú dôchodkové fondy v ďalších európskych štátoch.

Graf 2: Odhadovaná zmena nákladov za plyn pre domácnosti (€/mesiac)

Poznámka: Uvedený návrh sa stane realitou, len ak sa s nim stotožní nová vláda.

Zdroj: ISA

ROZPOČET NA BUDÚCI ROK JE VEĽKOU NEZNÁMOU

Sankcia z ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti zaväzuje vládu predložiť vyrovnaný rozpočet na rok 2024. S nástupom novej vlády však opäť začne platiť výnimka zo sankcie, vyrovnaný rozpočet preto zostane len na papieri.

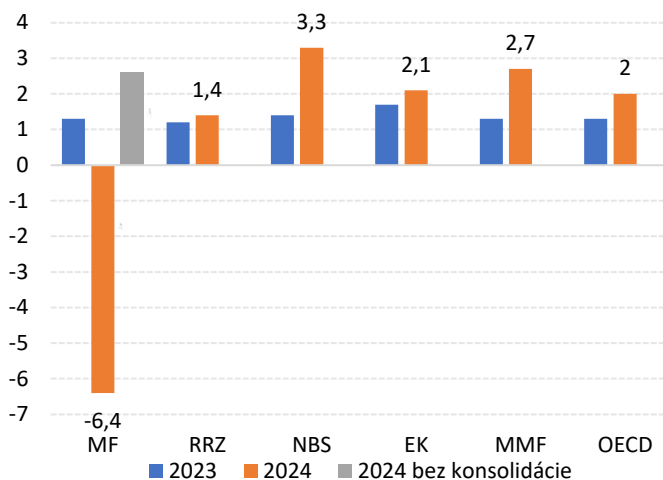
- Dlh verejnej správy je v najvyššom, piatom pásme dlhovej brzdy. Predošlé vlády sankčné pásma po pandemickej kríze nezreálnili. Úradnícka vláda preto musí do 15. októbra predložiť parlamentu vyrovnaný rozpočet.
- Jeho zavedenie by si vyžiadalo rozsiahle úspory či vyššie dane. Ekonomika by podľa ministerstva financií medziročne klesla o 6,4 %, prudko by vzrástla nezamestnanosť, reálna mzda by sa znížila o 4 %.
- Uvedený scenár nenastane. Nový parlament rozpočet môže zmeniť, prípadne ho nemusí schváliť, čím by nastalo rozpočtové provizorium a kopírovanie vysokých výdavkov z roku 2023. Slovensko tak po prvý raz nebude mať 15. októbra vládou schválený realistický rozpočet.
- Ani relevantné ekonomické inštitúcie nepočítajú na budúci rok s vyrovnaným rozpočtom. Ich prognózy rastu HDP sa pohybujú od 1,4 % do 3,3 % (Graf 3).

MIGRAČNÉ SALDO SLOVENSKA JE OD ROKU 2017 KĽADNÉ VĎAKA IMIGRÁCII ZO ŠTÁTOV MIMO EÚ

Imigrácia na Slovensko zo štátov mimo EÚ, najviac z Ukrajiny a Srbska, posunula v rokoch 2017-2019 migračné saldo do kladných čísel.

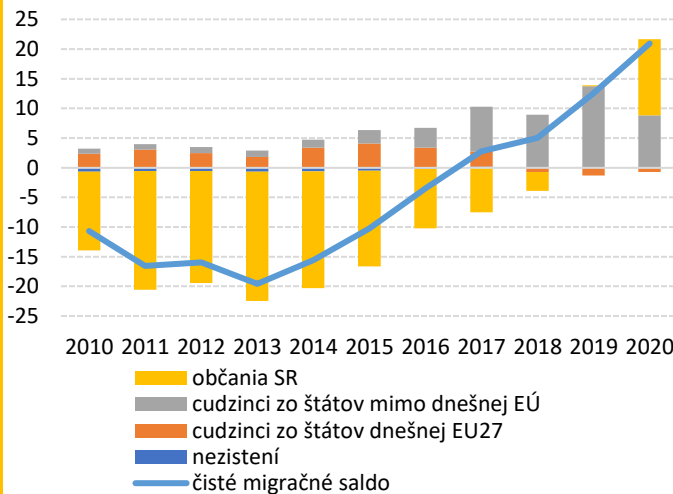
- V roku 2017 sa imigrácia z tretích krajín medziročne zdvojnásobila a ďalej rástla. K miernemu poklesu oproti trendu došlo v roku 2020.
- Zvýšená imigrácia zo štátov mimo EÚ v rokoch 2017-2019 prevýšila saldo prevažne emigrujúcich občanov SR. Narástla natoľko, že migračné saldo zostalo kladné napriek zmene trendu migrácie zo štátov EÚ – od roku 2018 ich viac odchádza ako prichádza (Graf 4).
- Výrazná zmena nastala v roku 2020. Prvýkrát v pozorovanom období sa viac občanov Slovenska vrátilo ako odišlo. Migračné saldo vďaka tomu zostalo kladné, hoci imigrácia zo štátov mimo EÚ medziročne klesla.
- Najviac zo Slovenska emigruje mladá generácia. V roku 2020 sa síce veľa obyvateľov vrátilo, ale mladých vo veku 16-30 rokov stále viac odchádza ako prichádza. Vracia sa staršia populácia s deťmi (Graf 5).
- Najviac cudzincov prichádza vo veku 16-30 a 31-45 rokov. Počet prišielcov vo veku 16-30 rokov nebol dostatočný na dorovnanie strát v sledovanom období.

Graf 3: Prognózy vývoja HDP v roku 2023 a 2024

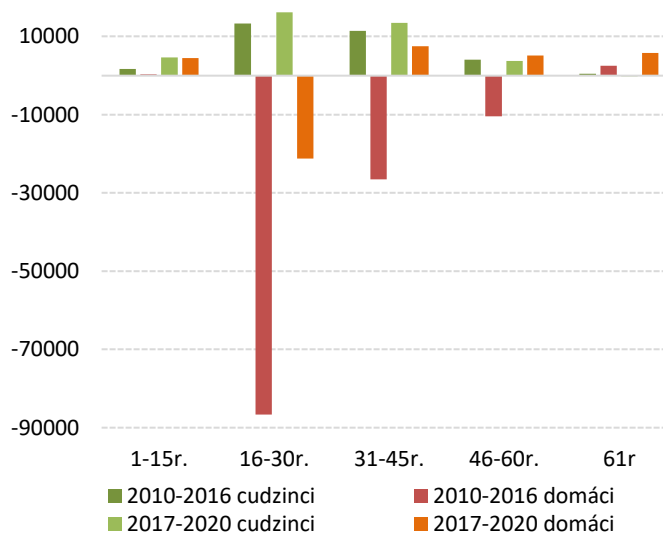

Zdroj: MF (september 2023), RRZ (september 2023), NBS (jún 2023), EK (máj 2023), MMF (apríl 2023), OECD (jún 2023)

Graf 4: Vývoj čistých migračných tokov na Slovensku v tisícoch obyvateľov

Graf 5: Počty strát a prírastkov obyvateľstva migráciou podľa vekových skupín za obdobie 2010-2016 a 2017-2020

Zdroj grafy 5 a 6: vlastné spracovanie údajov ÚZDS